

Gabor Maté

PE TĂRÂMUL FANTOMELOR ÎNFOMETATE

Prizonieri în lumea dependenței

Traducere din limba engleză:
VASILE SEMENIUC

EDITURA HERALD
București

„Cu o compasiune nemaîntâlnită față de condiția umană, Gabor Maté zugrăvește imaginea sufocării spiritului de către impulsurile dependențelor și oferă o reflecție întunecată asupra societății noastre. Aceasta este o **prezentare puternică** a tărâmului naturii umane, locul în care stări de confuzie și de conflictualitate subliniază pretențiile noastre față de gândirea rațională.” – **Dr. Jaak Panksepp, distins profesor de cercetare în psihobiologie în cadrul Universității Bowling Green, profesor adjunct de psihiatrie în cadrul Colegiului Medical din Ohio și autor al volumului *Affective Neuroscience***

*

„Dacă ești victima unei crime, ofițer de poliție, politician, avocat sau judecător, dacă ești părintele unui dependent, copilul unuia sau ești tu însuți un dependent în recuperare, **dacă tu crezi că oamenii care consumă droguri sunt pur și simplu imorali sau slabi, dacă ești precum alte milioane de cetățeni supărați, citește *Pe tărâmul fantomelor înfometate***. Nu pot să enumăr câte cuvinte, propoziții, paragrafe și pagini liniștitoare, relevante și șocante am subliniat în această carte remarcabilă.” – **Susan Musgrave, scriitoare și poetă**

*

„În calitate de polițist pensionat care a cutreierat ani în șir străzile rău famate ale Vancouverului despre care scrie dr. Maté, îi împărtășesc convingerea că este nevoie de un tratament bine pus la punct și de programe de prevenire pentru cei care luptă cu dependența de droguri. Dr. Maté **ne roagă să privim într-o reflecție întunecată pentru a vedea ce slăbiciuni personale sunt proiectate, ca niște barbiturice care adorm rațiunea, asupra celor care se zbat să-și „trateze” viața marcată de durere și de neglijare**. *Pe tărâmul fantomelor înfometate* dezvăluie mizeria care umple spațiul dintre viață și moarte. Sper ca cititorul să nu se rezume doar la reflecție, ci să fie și provocat la acțiune.” – **Al Arsenault, Director Executiv în cadrul Odd Squad Productions Society, Vancouver**

*

„Orice persoană care și-a înfruntat propriile probleme de dependență – sau pe ale celor apropiați – ar trebui să citească această carte plină de compasiune, scrisă într-un mod atât de frumos. Dar relatarea lui Gabor Maté despre munca sa cu toxicomanii din Downtown Eastside, Vancouver, este de asemenea **importantă pentru înțelegerea tragicelor evenimente legate de dispariția mai multor femei din oraș și de crimele comise de Robert William Pickton**.” – **Stevie Cameron**

CUPRINS

Nota autorului	9
Fantome înfometate: tărâmul dependenței	11

PARTEA I TRENUL CĂTRE IAD

01 Singurul cămin pe care l-a avut vreodată	17
02 Strânsoarea letală a drogurilor	40
03 Cheile paradisiului: dependența ca mijloc de a fugi de suferință	50
04 „N-o să crezi povestea vieții mele”	67
05 Bunicul Angelei	79
06 Jurnalul unei sarcini	84
07 Camera în care s-a născut Beethoven	98
08 Trebuie să existe ceva lumină	113

PARTEA A II-A DOCTORE, VINDECĂ-TE PE TINE ÎNSUȚI!

09 Un deget arată spre un alt deget	131
10 Jurnalul celor 12 pași: 5 aprilie 2006	149

PARTEA A III-A O STARE DIFERITĂ A CREIERULUI

11 Ce este adicția?	161
12 Din Vietnam în „Rat Park”: provoacă drogurile dependență?	167
13 O ipostază diferită a creierului	176
14 O îmbrățișare caldă în vârful unui ac	185
15 Cocaină, dopamină și batoane de ciocolată: sistemul de recompensă în adicție	197
16 Un adult captiv în copilărie	205

PARTEA A IV-A

CUM SE DEZVOLTĂ CREIERUL UNEI PERSOANE DEPENDENTE

17 Creierului lor nu i s-a acordat nicio șansă	221
18 Trauma, stresul și biologia dependenței	232
19 Nu e din cauza genelor	248

PARTEA A V-A

PROCESUL DEPENDENȚEI ȘI PERSONALITATEA DEPENDENTĂ

20 „Un vid pe care sunt avid să-l evit”	259
21 Prea mult timp pentru lucrurile exterioare: personalitatea predispusă la dependență	270
22 Substitute nepotrivite pentru iubire: dependențele comportamentale și originile lor	278

PARTEA A VI-A

SĂ NE IMAGINĂM O REALITATE ÎNGĂDUITOARE: DINCOLO DE RĂZBOIUL ÎMPOTRIVA DROGURILOR

23 Dislocarea și rădăcinile dependenței din punct de vedere social	303
24 Cunoaște-ți inamicul	322
25 Un război eșuat	328
26 Libertatea de a alege și alegerea libertății	341
27 Să ne imaginăm o politică socială clară cu privire la droguri	354
28 Un mic pas necesar: reducerea riscurilor	374

PARTEA A VII-A

ECOLOGIA VINDECĂRII

29 Puterea unei curiozități pline de compasiune	393
30 Climatul intern	405
31 Cei patru pași, plus unu	420
32 Cumpătarea și mediul social extern	431
33 Un cuvânt către familii, prieteni și cei care îi îngrijesc pe dependenți	447
34 Nimic nu este pierdut: dependența și căutarea spirituală	458
Amintiri și minuni: un epilog	470
Anexa 1 – Erori ale studiilor asupra cazurilor de gemeni și de adopție	479
Anexa 2 – O legătură apropiată: tulburarea deficitului de atenție și dependențele	485
Anexa 3 – Prevenirea dependenței	489
Anexa 4 – Cei 12 pași	492
Mulțumiri	496
Note	498

*Dedic această carte iubitei mele soții și
totodată scumpă prietenă, Rae, care a
trăit aceste pagini alături de mine timp
de 40 de ani, care mi-a fost alături
indiferent de circumstanțe, la bine și la
greu, întotdeauna cu implicare deplină.*

„Ce este, de fapt, dependența? Este un semn, un semnal, un simptom al suferinței. Este o limbă în care ni se vorbește despre o dificultate ce trebuie înțeleasă.”

Alice Miller, *Breaking Down the Wall of Silence*

„În căutarea adevărului, ființa umană face doi pași înainte și un pas înapoi. Suferința, greșelile și oboseala vieții o aruncă înapoi, însă setea după adevăr și încăpățânarea o împing înainte. Și cine știe? Poate că în cele din urmă va ajunge la purul adevăr.”

Anton Cehov, *Duelul*

NOTA AUTORULUI

Toate persoanele, citatele, cazurile relatate și poveștile de viață prezentate în această carte sunt autentice. Nu au fost adăugate detalii ornamentale și nu au fost create personaje „sinteză”*. În vederea protejării intimității am folosit pseudonime pentru toți pacienții mei, cu excepția a doi dintre ei, care au solicitat în mod special ca numele să le fie păstrate întocmai. În alte două cazuri, descrierea fizică a fost schimbată, din nou cu scopul protejării intimității.

S-a obținut aprobarea din partea persoanelor ale căror vieți au fost expuse complet; cu toții au citit secțiunile care le-au fost dedicate. În mod similar, s-au obținut permisiunea și aprobarea finală a persoanelor ale căror fotografii se regăsesc în paginile acestei cărți.

Toate cercetările științifice citate sunt menționate în secțiunea de note de la finalul volumului, însă spațiul nu a fost suficient pentru enumerarea tuturor articolelor de specialitate pe care le-am citit în pregătirea acestui volum. Pentru mai multe informații, oricine se poate simți liber să mă contacteze pe site-ul www.drgabormate.com. Încurajez comentariile, însă menționez că nu pot răspunde tuturor solicitărilor de sfaturi legate de chestiuni medicale specifice.

În sfârșit, o notă cu privire la portretele fotografice care însoțesc acest volum. Oricât de mult l-ar smeri pe un scriitor acceptarea

* Personaje fictive, construite cu elemente extrase din mai multe cazuri reale. (N. red.)

faptului că o imagine face cât o mie de cuvinte, nu există o dovadă mai bună a acestei realități decât imaginile extraordinare incluse în acest volum de către Rod Preston. Lucrând în Downtown Eastside*, Rod îi cunoaște bine pe cei despre care am scris, iar aparatul său de fotografiat a immortalizat cu acuratețe și emoție experiența lor. Pe Rod îl găsiți accesând site-ul www.rodpreston.com.

* Cartier din orașul Vancouver, Canada. (*N. red.*)

FANTOME ÎNFOMETATE: TĂRÂMUL DEPENDENȚEI

*Ăst Cassius are-un chip flămând și mârced.**

WILLIAM SHAKESPEARE,

Iulius Cezar

Mandala, roata budistă a vieții, trece prin șase țărâhuri. Fiecare țărâm este populat de personaje care reprezintă aspecte ale existenței umane – formele diferite ale existenței noastre. În Țărâmul Animalelor suntem conduși de instinctele de bază ale supraviețuirii și de poftă, precum foamea fizică și instinctele sexuale, ceea ce Freud numea „id”. Locuitorii Țărâmului Infernal sunt prinși în stări de furie și de anxietate de nesuportat. Pe Țărâmul Zeilor ne depășim problemele și eurile printr-o experiență senzorială, estetică sau religioasă, însă doar temporar și ignorând adevărul spiritual. Chiar și această stare de invidiat este atinsă de pierderi și de suferință.

Locuitorii Țărâmului Fantomelor Înfometate sunt descriși precum creaturi cu gât uscățiv, guri mici, membre slăbite și burți mari, umflate și goale. Acesta este domeniul dependenței, acel loc în care căutăm în mod constant ceva din afara noastră pentru a stăvilă o nevoie mistuitoare de alinare sau de împlinire. Golul dureros este veșnic, pentru că substanțele, obiectele sau căutările care sperăm să ni-l aline nu sunt ceea ce avem nevoie cu adevărat. Nu știm de ce avem nevoie și, atâta vreme cât stăm în starea de spirite flămânde, nu vom ști niciodată. Ne bântuim propriile vieți, fără să le trăim cu adevărat.

* *Iulius Cezar*. Tragedie de William Shakespeare. Traducere metrică după textul original realizată de Adolf Stern. Noua Imprimerie Națională C.N. Rădulescu, 1879. (*N. red.*)

Unii oameni își petrec o mare parte din viață într-un tărâm sau altul. Mulți dintre noi ne plimbăm dintr-unul în altul, poate chiar prin toate, de-a lungul unei singure zile.

Activitatea mea medicală cu dependenții de droguri din Eastside Downtown, din Vancouver, mi-a oferit oportunitatea unică de a cunoaște acele ființe umane care își petrec existența aproape constant ca niște fantome înfometate. Cred că este încercarea lor de a scăpa din Tărâmul Infernal, caracterizat de teamă, furie și disperare copleșitoare. Setea mistuitoare din inimile lor reflectă ceva din golul ce poate fi experimentat și de persoane cu vieți aparent mai fericite. Cei pe care îi respingem anexându-le eticheta de „drogați” nu sunt niște creaturi dintr-o altă lume, ci doar bărbați și femei blocați la capătul extrem al continuumului pe care, ici și colo, putem foarte bine să ne regăsim toți. Pot confirma personal acest lucru. „Te streкори prin viața ta cu o privire înfometată”, mi-a spus cândva cineva apropiat. Înfruntând compulsiile distructive ale pacienților mei, am fost nevoit să le fac față alor mele.

Nicio societate nu se poate înțelege pe sine fără să-și privească propria parte întunecată. Eu cred că vorbim despre același proces al dependenței, indiferent dacă se manifestă prin dependențele de substanțe letale ale pacienților mei din Downtown Eastside, prin mâncatul excesiv al obezilor care încearcă să-și aducă alinare, prin chinul dependenților de cumpărături, prin obsesiile dependenților de jocuri de noroc, de sex sau de internet sau prin comportamentele acceptate din punct de vedere social, și chiar admirate, ale dependenților de muncă. Dependenții de droguri sunt deseori marginalizați și considerați nevrednici de empatie și de respect. Relatându-le poveștile, intenția mea este dublă: să îi ajut să se facă auziți și să elucidez originile și natura luptei lor, sortite eșecului, împotriva suferinței, prin abuz de substanțe. Ei au multe în comun cu societatea care îi proscribe. Chiar dacă pare că au ales un drum care nu duce nicăieri, ei tot ne

pot învăța multe lucruri. În oglinzile întunecate care sunt viețile lor putem desluși umbre ale propriilor noastre vieți.

Trebuie luate în considerare o mulțime de întrebări, dintre care amintesc:

- Care sunt cauzele dependențelor?
- Care este natura personalității predispușe la dependență?
- Ce se întâmplă din punct de vedere fiziologic în creierul dependenților?
- Ce opțiuni are de fapt un dependent?
- De ce este „Războiul împotriva drogurilor”^{*} un eșec și ce abordare mai umană, bazată pe cercetări științifice, ar trebui luată în considerare pentru tratarea dependențelor severe de droguri?
- Care sunt câteva dintre căile disponibile pentru eliberarea minților dependente care *nu* sunt dependente de substanțe tari? Cum abordăm vindecarea de multe dependențe comportamentale nutrite de cultura noastră?

Pasajele narrative din această carte se bazează pe experiența mea ca medic în ghetoul dependenților de droguri din Vancouver și pe interviuri elaborate cu pacienții mei – mai multe decât aş putea cita. Mulți dintre ei s-au oferit voluntari, cu speranța că poveștile lor de viață îi pot ajuta pe alții care se zbat în dependențe sau că pot deschide ochii societății în ceea ce privește această problemă. Prezint de asemenea informații, reflecții și observații filtrate din multe alte surse, care includ și propriile mele tipare de dependență. În final, am realizat o sinteză a ceea ce putem învăța din literatura de specialitate apărută pe marginea cercetărilor făcute asupra adicției și a dezvoltării creierului și a personalității umane.

* „Războiul împotriva drogurilor” a fost o campanie inițiată de Statele Unite, în timpul mandatului președintelui Richard Nixon, cu intenția de a limita traficul de droguri pe teritoriul federației americane. O consecință importantă a campaniei a fost incriminarea generală a consumului non-terapeutic și aplicarea cu mai mult zel a legii. Sintagma a fost larg mediatizată, după ce a fost pentru prima oară folosită de președintele Nixon într-un discurs public din 1971. (N. red.)

Chiar dacă ultimele capitole oferă gânduri și sugestii cu privire la vindecarea minții dependente, cartea aceasta nu este o rețetă. Pot spune doar ceea ce am aflat ca persoană și descriu ce am văzut și am înțeles ca medic. După cum cititorul va afla, nu fiecare poveste are un final fericit. Însă descoperirile științei, învățăturile inimii și revelațiile sufletului ne asigură de faptul că nicio ființă nu este dincolo de orice speranță. Posibilitatea reînnoirii există atât timp cât există viață. Cum putem sprijini dezvoltarea unei asemenea posibilități în alții și în noi înșine este întrebarea supremă.

Dedic acest volum tuturor fantomelor înfometate, între care mă număr și eu, fie ei locuitori ai străzilor orașului, purtători ai virusului HIV, deținuți ai închisorilor sau corespondenții lor mai norocoși, cu familie, casă, serviciu și cariere de succes. Fie ca toți să ne găsim pacea.

Partea 1

TRENUL CĂTRE IAD

Ce m-a făcut să devin un opioman?

Mizeria, dezolarea lipsită de viață, negura veșnică.

THOMAS DE QUINCEY,

Confesiunile unui opioman englez

01 SINGURUL CĂMIN PE CARE L-A AVUT VREODATĂ

Pășind prin poarta din bare de metal, în lumina soarelui, o scenă parcă dintr-un film de Fellini mi se așterne înaintea ochilor. Este o scenă familiară și totuși necunoscută, ireală și totuși autentică.

Pe trotuarul de pe Hastings Street, Eva, trecută de 30 de ani, dar încă foarte slabă, cu păr brunet și ten măsliniu, bătea ritmul unui ciudat flamenco inspirat de cocaină. Unduindu-și într-o parte și-ntr-alta șoldurile, torsul și pelvisul, aplecându-se de la brâu și fluturându-și ambele brațe în aer, își schimbă picioarele între ele într-o piruetă stângace și totuși controlată. În tot acest timp mă urmărește cu ochii ei mari și negri.

În Downtown Eastside, acest fragment de balet improvizat, animat de *crack**, este cunoscut sub denumirea de „mișcarea Hastings”, fiind o priveliște des întâlnită. Într-o zi, în timpul turelor mele medicale prin cartier, am văzut o femeie executând mișcarea în timp ce se afla deasupra traficului din Hastings. Stătea în balans pe marginea unui panou cu neon, la o înălțime de două etaje. O mulțime de oameni se adunaseră să privească, consumatorii de droguri aflați printre ei fiind mai degrabă amuzați decât îngroziți. Balerina se răsucea cu brațele întinse pe orizontală asemenea unui acrobat pe frânghie sau se îndoia puternic dintr-un genunchi, precum un dansator cazac aerian, cu celălalt picior

* Formă de cocaină care poate fi fumată. (N. red.)

întins în față. Înainte ca scara pompierilor să fie adusă la înălțimea la care se afla, acrobata drogată s-a retras înăuntru prin fereastră.

Eva își croiește loc printre însoțitorii ei, care se adună în jurul meu. Uneori se face nevăzută în spatele lui Randall, un tip masiv în scaun cu roțile, cu o privire serioasă, al cărui sistem de gândire neortodox nu reușește să mascheze o inteligență nu tocmai profundă. Recită o odă de laudă autistă adresată indispensabilului său cărucior motorizat.

– Nu-i așa, doctore, că e uimitor faptul că tunul lui Napoleon era tras de cai și boi prin noroiul și zăpada din Rusia? Iar acum, eu am asta!

Cu un zâmbet inocent și o expresie pasionată, Randall dezvăluie un șuvoi oral, repetitiv, de evenimente, date istorice, amintiri, interpretări, asocieri haotice, scenariu imaginate și paranoia care aproape că sună a normalitate – aproape!

– Țasta-i codul napoleonic, doctore, care a deteriorat mijloacele de transport, știi tu, ale soldaților de grad inferior din acele zile, când o astfel de plictiseală plăcută era încă bine aprofundată.

Arătându-și capul deasupra umărului stâng al lui Randall, Eva joacă „cucu-bau”.

Lângă Randall stă Arlene, cu mâinile în șolduri și cu o privire acuzatoare, înțolită cu blugi foarte scurți și o bluză – o ținută care în partea locului indică un anumit mod de a obține bani pentru droguri și care, nu de puține ori, este semnul unei exploatare sexuale timpurii de către prădători bărbați. Peste murmurul constant al discursului lui Randall se adaugă nemulțumirea ei:

– N-ar fi trebuit să-mi reduci doza.

Brațul lui Arlene e brodat cu zeci de cicatrice paralele, ca niște linii de tren. Cele mai vechi, albe, cele mai recente, roșii, fiecare cicatrice fiind un suvenir al unei tăieturi cu lama realizată de ea însăși. Durerea survenită în urma automutilării șterge, chiar dacă doar pentru un moment, durerea unei răni mai profunde, pe care o poartă în suflet. Una dintre pastilele lui Arlene îi ține sub control

această tendință compulsivă de automutilare, iar ei îi este mereu teamă că i-am redus doza. Dar eu nu i-am redus-o niciodată.

În apropierea noastră, la umbra Hotelului Portland, doi polițiști îl încătușează pe Jenkins. Jenkins, un amerindian subțirel, cu părul negru și nepieptănat căzându-i până sub umeri, stă tăcut și supus în timp ce unul dintre polițiști îi golește buzunarele. Își arcuiește spatele de perete, fără a afișa pe față vreun semn de protest.

– Ar trebui să-l lase în pace, își dă cu părerea în gura mare Arlene. Tipul ăla nu e traficant. Îl tot arestează și nu găsesc niciodată nimic.

Măcar, la lumina zilei, polițiștii își duc la îndeplinire perchezițiile pe Hastings Street cu o politețe exemplară. Potrivit pacienților mei însă, această atitudine nu este permanentă. După un minut sau două i se dă drumul lui Jenkins, iar acesta țâșnește rapid și silențios în hotel, cu pasul lui lung.

Între timp, de-a lungul câtorva minute, poetul rezident, laureat al absurdului, a recapitulat istoria europeană de la Războiul de 100 de ani până la Bosnia și s-a pronunțat asupra religiei, de la Moise până la Mahomed.

– Doctore, continuă Randall, Primul Război Mondial trebuia să pună capăt tuturor războaielor. Dacă acest lucru ar fi fost adevărat, cum de avem război împotriva cancerului sau război împotriva drogurilor? Nemții aveau arma asta numită „Bertha cea grasă”, care le vorbea Aliților, însă nu într-o limbă care să placă francezilor sau britanicilor. Armele au parte de un *rap prost*, de o reputație proastă – o *raputație** proastă, doctore –, însă ele fac istoria să meargă înainte, dacă putem vorbi de un mers al istoriei înainte sau de vreun mers. Doctore, crezi că istoria este în mișcare?

Sprijinindu-se în cârje, burtos, cu un singur picior, chel și cu o jovialitate de neînfrânt, Matthew întrerupe discursul lui Randall.

* *Raputation* (în original, lb. eng.) este în argoul american statutul unei persoane care cântă *rap*, termenul fiind similar ca sens cu „reputație”. O persoană cu o „raputație bună” este cunoscută pentru talentul său de *rapper*. (N. red.)

– Sărmanul doctor Maté încearcă să ajungă acasă, spuse el în tonul lui caracteristic, în același timp sarcastic și drăgălaș de sincer. Matthew rânjește, ca și cum toți ceilalți ar fi fost vizați, mai puțin el. Șirul de inele din urechea lui stângă lucește în auriul de bronz al soarelui după-amiezii târzii.

Eva sare dinapoia spatelui lui Randall. Eu le întorc spatele. Mi-a ajuns teatrul de stradă și acum vreau să scap. Bunul doctor nu mai vrea să fie bun.

Aceste chipuri parcă scoase din Fellini și cu mine – sau ar trebui să spun „noi, aceste personaje ale lui Fellini” – ne adunăm lângă hotelul Portland, acolo unde ei trăiesc, iar eu muncesc. Clinica mea este la primul etaj al acestei clădiri din ciment și sticlă, proiectată de arhitectul canadian Arthur Erickson. O structură spațioasă, modernă și funcțională. E o clădire impresionantă, care își deservește bine locuitorii, înlocuind clădirea luxoasă de după colț, ridicată la începutul secolului, care a fost primul hotel Portland. Vechiul loc, cu balustradele sale din lemn, cu scări largi și spiralate, cu paliere prăfuite și bovindouri, avea o personalitate și o istorie care îi lipsesc noii clădiri. Chiar dacă îmi e dor de aura aceea continentală din alte timpuri, de atmosfera de bogăție apusă și degradare, cu pervazuri cenușii și scorjite, ce poartă încă amintirea eleganței, mă îndoiesc că locatarii ei sunt nostalgici după camerele înghesuite, țevile ruginite sau armatele de gândaci. În 1994 a avut loc un incendiu pe acoperișul vechiului hotel. Un ziar local a scris un articol la care a adăugat și o poză a unei locatare alături de pisica acesteia. „Polițistul erou o salvează pe Pufica”, spunea titlul. Cineva a sunat la hotel, reclamând că nu e normal ca animalele să fie lăsate să trăiască în astfel de condiții.

Organizația nonprofit Portland Hotel Society, în cadrul căreia eu profez ca medic specialist, a transformat clădirea în loc de cazare pentru cei lipsiți de adăpost. Majoritatea pacienților mei sunt dependenți, cu toate că unii dintre ei, precum Randall, suferă de o dereglare chimică a creierului îndeajuns de severă pentru a-i

rupe de realitate chiar și atunci când nu folosesc droguri. Mulți dintre ei, cum e Arlene, suferă atât de dependență, cât și de o tulburare mintală. Organizația are în administrare mai multe astfel de clădiri pe o rază de câteva străzi: hotelurile Stanley, Washington, Regal și Sunrise. Eu sunt medicul intern pentru fiecare.

Noul hotel Portland este situat vizavi de magazinul Army and Navy, de unde părinții mei, proaspăt imigranți la sfârșitul anilor '50, ne cumpărau majoritatea hainelor. Pe atunci, Army and Navy era o destinație populară pentru muncitorii ieșiți la cumpărături – și pentru copiii clasei mijlocii, dornici de paltoane militare retro sau de gecii marinărești. Pe trotuarele de afară, studenții din universități aflați în căutare de ceva distracție urbană se amestecau cu bețivi, hoți de buzunare, cumpărători și predicatori de vineri seara.

Nu mai e cazul. Oamenii au încetat să mai vină aici cu mulți ani în urmă. Acum, aceste străzi și aleile lor lăturalnice reprezintă centrul capitalei drogurilor din Canada. La depărtare de o stradă, se afla magazinul Woodward, abandonat și el, un vechi element de referință al orașului Vancouver, cu un mare semn în formă de W luminat pe acoperiș. Pentru o vreme, activiști împotriva sărăciei și locuitori clandestini au ocupat clădirea, dar de curând a fost demolată. Se dorește ca locația să fie dedicată unui amestec de apartamente elegante și locuințe sociale. Jocurile Olimpice de iarnă se vor desfășura în Vancouver în 2010 și odată cu ele devin posibile unele renovări în acest cartier. Procesul a început deja. Există teama că politicienii, dornici să impresioneze restul lumii, vor încerca să mute populația de toxicomani.

Eva își încâlcește brațele, întinzându-le la spate și înclinându-se înainte pentru a-și cerceta umbra de pe trotuar. Matthew se amuză de momentul ei de yoga drogată. Randall continuă să bolborosească. La ora de vârf, eu îmi îndrept cu nerăbdare privirea înspre traficul rutier din apropiere. În sfârșit, îmi vine salvarea. Fiul meu, Daniel, sosește cu mașina și deschide ușa.

– Uneori mă minunez de viața pe care o am, îmi spun eu, așezându-mă comod în locul pasagerului.

– Uneori și eu mă minunez de viața ta, îmi spune el, dând din cap aprobator. Aici, lucrurile se încing destul de tare.

Ne punem în mișcare. În oglinda retrovizoare, silueta Evei, care se îndepărtează tot mai mult, gesticulează, într-o poziție cu picioarele depărtate și capul înclinat într-o parte.

*

Hotelul Portland și celelalte clădiri ale organizației Portland Hotel Society reprezintă un model social de pionierat. Scopul organizației este acela de a pune la dispoziție un sistem care să le ofere siguranță și îngrijiri persoanelor marginalizate și stigmatizate – celor „umiliți și obidiți”, dacă ar fi să-l cităm pe Dostoievski. Organizația încearcă să salveze astfel de persoane din ceea ce un poet local a numit „străzi ale strămutării și clădiri ale excluziunii”.

„Oameni au pur și simplu nevoie de un loc în care să fie”, spune Liz Evans, o fostă asistentă medicală la domiciliu, ale cărei origini în pătura superioară a societății ar putea părea incompatibile cu actualul rol de fondator și director al organizației. „Au nevoie de un loc în care pot trăi fără a fi judecați, vânați și hărțuiți. Aceste persoane sunt văzute frecvent ca o povară, acuzate de infracțiuni și alte rele sociale și [...] privite ca o risipă de timp și de energie. Sunt judecate cu asprime chiar și de cei care fac din compasiune o carieră.”

De la începuturile modeste din anul 1991, Portland Hotel Society a ajuns să inițieze mai multe proiecte: o bancă a cartierului, o galerie de artă pentru artiștii din Downtown Eastside, primul centru pentru injectare supervizată din America de Nord, o unitate spitalicească pentru comunitate – în care se tratează infecții cutanate profunde cu antibiotice administrate intravenos –, un cabinet stomatologic gratuit și „Clinica Portland”, unde eu lucrez de opt ani. Principalul scop al organizației este acela de a le oferi o locuință acelor oameni care, altfel, ar sta pe străzi.